

УДК: 338.48:338.486.5(477)

Кукіна Н.В.

АНАЛІЗ КОН'ЮНКТУРИ РИНКУ ТУРИСТИЧНИХ ПОСЛУГ УКРАЇНИ

В ринковому механізмі виділяють дві сторони кон'юнктури ринку туристичних послуг: механізм взаємозв'язку попиту і пропозиції з цільовою функцією того, що їх збалансувало та механізм конкуренції з цільовою функцією стимулювання виробників туристичного продукту. Механізм конкуренції найтіснішим чином пов'язані з ціною.

На ринку туристичних послуг відбувається збалансований обмін грошовими коштами між туристом, який задовольняє інтереси виробника туристичного продукту, та безпосередньо виробника туристичного продукту, який забезпечує потреби туриста в наданні йому всіх необхідних послуг в подорожі та відпочинку.

Це створюються умови для поступового розвитку туристичної індустрії (рис.1).

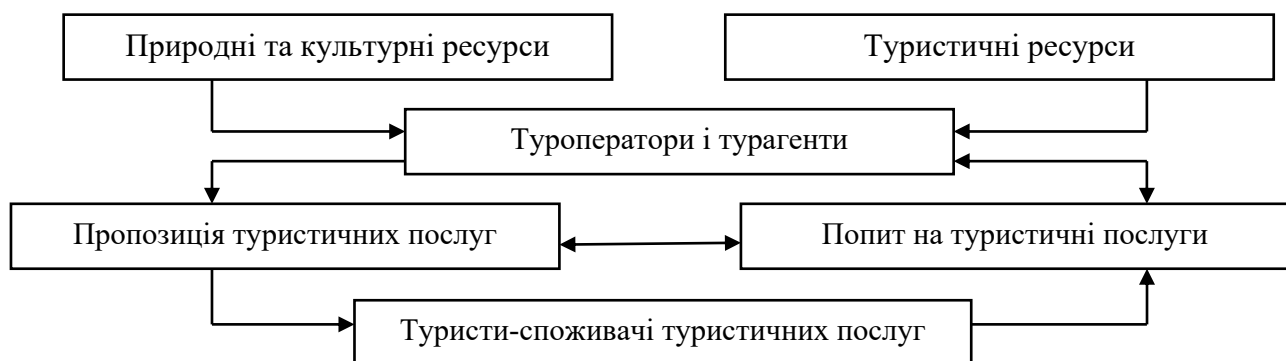

Рис. 1. Механізм функціонування ринку туристичних послуг

Джерело: побудовано за даними [7]

Потенціал розвитку ринку туристичний послуг характеризується такими показниками, як місткість, рівень збалансованості попиту і пропозиції, умови реалізації туристичного продукту. Місткість ринку туристичний послуг – це здатність реалізувати певний обсяг туристичного продукту при існуючих цінах і пропозиції [10]. Залежно від рівня ціни, потреба в туристичному продукті може

скорочуватися або, навпаки, збільшуватися. При цьому, відбувається постійний рух потоків грошей і туристичного продукту, які рухаються назустріч один одному, створюючи тим самим туристичний кругообіг. Туристичний кругообіг – це система економічних і туристичних відносин, що виникає між туристом та туристичним підприємством, що показує напрям руху туристичних потоків, інвестицій і грошових надходжень до бюджету від доходів суб’єктів туристичної діяльності [6].

З точки зору попиту на ринку туристичних послуг виділяють три види туризму (рис. 2).

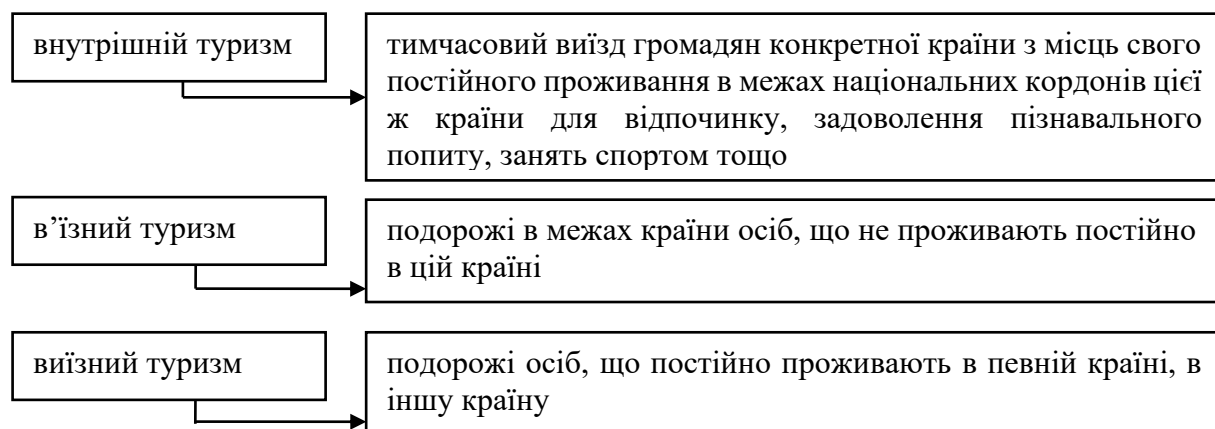

Рис. 2. Видова структура ринку туристичних послуг

Джерело: побудовано за даними [10]

Динаміка туристичних потоків зазнала значних змін упродовж 2015-2021 рр. (рис. 3-4).

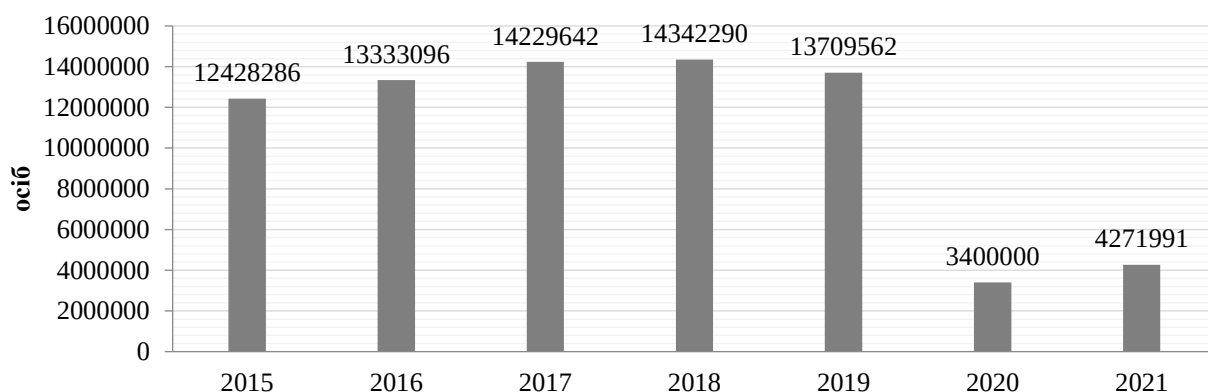

Рис. 3. Кількість іноземних громадян, які відвідали України за 2015-2021 рр., осіб

Джерело: побудовано за даними [1-6; 9-10]

Спостерігалось певне зростання кількості в'їзних туристів лише до 2018 р. Впродовж 2016 р. спостерігалось зростання на 7,28%, у 2017 р. – на 6,72%, у 2018 р. – усього на 0,80%. При цьому, у 2019 р. намітилась чітка тенденція до скорочення (на 4,41%). У 2020 р., по відношенню до 2015 р. кількість іноземних громадян, які відвідали України скоротилась на 9,03 млн. осіб, або на 72,6%. Лише тільки за період 2019-2020 рр. іноземний туристичний потік до України зменшився на 75,2%, через всесвітню пандемію. В 2021 р. по відношенню до 2020 р. ситуацію дещо покращилась, кількість іноземців, що подорожували до країни збільшилась на 25,6%.

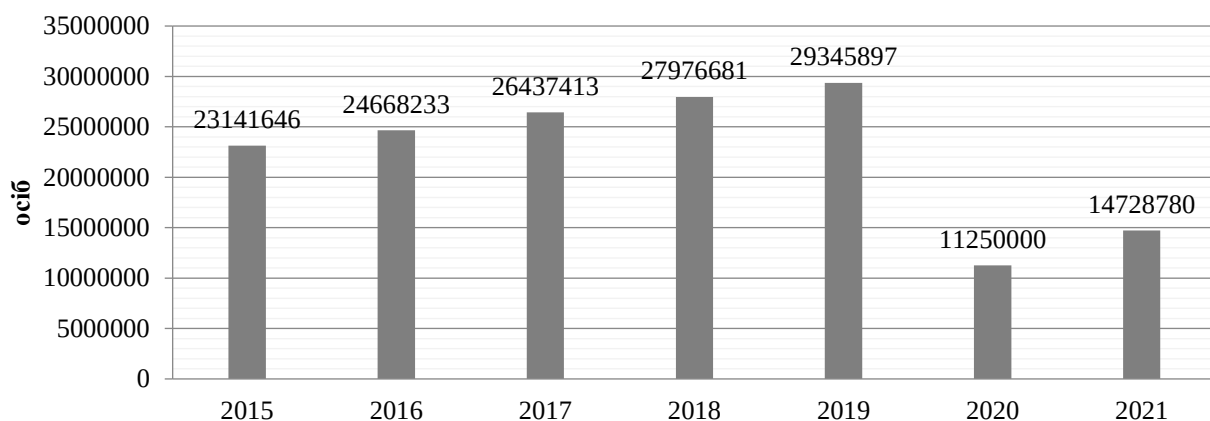

Рис. 4. Кількість громадян України, які виїжджали за кордон за 2015-2021 рр., осіб

Джерело: побудовано за даними [1-6; 9-10]

Впродовж 2016 р. виїзні потоки зросли на 6,60%, у 2017 р. зростання становило 7,17%, у 2018 р. – 5,82%, у 2019 р. – 4,89%. За 2019-2020 рр. виїзні туристичні потоки скоротились на 61,7%, за 2020-2021 рр. їх обсяг збільшився лише на 30,9%. У 2020-2021 рр. структура та кількісні показники турпотоків в Україні в основному формувалися під впливом світової кризи, викликаной поширенням пандемії Covid-19, для припинення якої урядами України було введено карантинні обмеження.

Впродовж 2020 р. кількість туроператорів та турагентів становила 3867, в тому числі, 1561 мали статус юридичної особи (з них, 452 туроператора та 1109 турагентів), а 2306 – фізичних осіб-підприємців. В порівнянні з 2019 р., кількість туроператорів та турагентів зменшилася на 12,9%. В 2019 р. в Україні налічувалось 1797 туроператорів та турагентів – юридичних осіб та 2644 турагентів – фізичних

осіб.

Упродовж 2020 р. загальний обсяг продажу путівок зменшився на 57,6% в порівнянні з 2019 р. Суб'єктами ринку туристичних послуг реалізовано 1,418 млн. путівок, з них 1,225 млн. одиниць юридичними особами та 0,192 млн. путівок фізичними особами-підприємцями. Загальна вартість путівок у 2020 р., які були реалізовані туроператорами та турагенствами становила 32,756 млн. грн., що на 53% нижче від рівня 2019 р.. В 2019 р. вартість путівок становила 69,760 млн. грн.

Слід відзначити, що загальна кількість туристів, які скористалися послугами турагенств та туроператорів для придбання путівок впродовж 2020 р. становила 2,36 млн. осіб, що на 61,5% нижче ніж у 2019 р. (в 2019 р. нараховувалось більш як 6,1 млн. звернень).

Таким чином, несприятлива політична і економічна ситуація в Україні, спричинила погіршення стану потенціалу ринку туристичних послуг. Проте, за деякими показниками кон'юнктура попиту та пропозиції на туристичні продукти вітчизняного виробництва в міжнародному ринку має перспективи розвитку за рахунок культурно-історичних ресурсів, оптимальної цінової політики та рівня освіти населення.

Література:

1. Аналіз країни Всесвітня рада з подорожей і туризму (WTTC). 2020. URL: <https://www.wttc.org/economic-impact/country-analysis/>
2. Міжнародний туризм, витрати. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.XPND.MP.ZS?view=chart>
3. Міжнародний туризм, витрати на пасажирські перевезення. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.TRXN.CD>
4. Міжнародний туризм, статті витрат на подорожі. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.TVLX.CD>
5. Міжнародний туризм, надходження. URL: <https://data.worldbank.org/indicator/ST.INT.RCPT.XP.ZS?view=chart>
6. Статистичний збірник туристичної діяльності України. К.: Держстат України. 2021. URL: <https://ukrstat.org/uk>. 39. Регіональна статистика України. (2019). К.: Держстат України. URL:

http://www.ukrstat.gov.ua/druk/publicat/Arhiv_u/Arch_reg.htm

7. Трусова Н.В., Кирилов Ю.Й., Грановська В.Гр., Пристемський О.С., Сакун А.Ж. Імперативи розвитку ринку туристичних послуг в умовах просторової поляризації регіональної туристичної системи. *GeoJournal of Tourism and Geosites*. 2020. № 29(2). С. 565-582.

8. Трусова Н., Цвілій С., Гурова Д., Демко В., Самсонова В. (2023). Бюджетні інструменти стимулювання розвитку інвестиційного потенціалу туристичної галузі України. *Економічні справи*. 2023. № 68(01с). С. 253-269.

9. Туристичні потоки.

URL:

http://www.ukrstat.gov.ua/operativ/operativ2007/tyr/tyr_u/potoki2006_u.htm

10. Туристичний портал України. URL : <http://www.stejka.com/ukr>